

С Т А Н О В И Щ Е

НА ВАСИЛ ГОЦЕВ – МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО И ПРАВНАТА ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 16 ОТ 1998 Г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 14 май 1998 г. Конституционният съд е допуснал за разглеждане по същество искането на група народни представители от 38 Народно събрание за установяване противоконституционността и противоречието с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ), на три разпоредби от Наказателния кодекс (НК) – чл. 146, ал. 1 относно думите "...с лишаване от свобода до шест месеца...", чл. 147, ал. 1 относно думите "...с лишаване от свобода до една година..." и чл. 148 изцяло и във връзка с чл. 161 НК.

В искането на народните представители се сочи, че сега действащите текстове на чл. 146, чл. 147 и чл. 148 НК, регламентиращи обидата и клеветата, са анахронизъм в системата на наказателното правосъдие у нас с предвидените високи санкции и дискриминационен механизъм за търсене на наказателна отговорност.

Смятам, че искането е неоснователно. Съображенията ми за това са следните:

I. Текстове на чл. 146, чл. 147 и чл. 148 НК регламентиращи обидата и клеветата като престъпления против личността. Конституцията на Република България (КРБ) обявява за основни правата на гражданите за неприкосновеност на личния живот, за защита срещу посегателство върху честта, достойнството и доброто име (чл. 32, ал. 1 КРБ). Член 4, ал. 2 КРБ гласи, че Република България гарантира достойнството и правата на личността. Твърдението, че предвидената санкция "лишаване от свобода" е в противоречие на чл. 10 от ЕКПЧ, е неиздържано. Съгласно чл. 10, ал. 2 ЕКПЧ "...ползването на

свободата на изразяване, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения и санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество... за защита на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и непристранието на правосъдието". В тази насока, чл. 39 КРБ предвижда, че правото на свободно мнение не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другото. Съгласно чл. 41, ал. 1 от основния закон, всеки има право да търси, получава и разпространява информация, но осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите. Съгласно посочените конституционни текстове най-голяма е възможността да се осъществява намеса в правото свободно да се изразява мнение в случаите, когато то се използва за накърняване на правата и доброто име на другото. В този смисъл е и решение № 7 на Конституционния съд по конституционно дело № 1 от 1996 г. (ДВ, бр. 55 от 1996 г.).

В тази връзка следва да се отбележи, че наказателните закони на редица държави с утвърдена демокрация предвиждат наказанието "лишаване от свобода", за престъпленията обида и клеветата:

- Германският наказателен кодекс предвижда за обида лишаване от свобода до 1 година или глоба, а в квалифицирани случаи – до 2 години лишаване от свобода. Наказанието за клеветата е до 2 години лишаване от свобода или глоба, а за публично нанесена клеветата – до 5 години лишаване от свобода или глоба;
- Съгласно австрийския наказателен кодекс наказанието за клеветата е до 6 месеца лишаване от свобода или глоба до 360 дневни заплати. Ако деянието е извършено чрез печатно произведение или друго средство за масова информация, наказанието е лишаване от свобода до 1 година или глоба до 360 дневни заплати. Наказанието за обида е лишаване от свобода до 3 месеца или глоба в размер на 180 дневни заплати. Наказват

се и лицата, нанесли обида на длъжностно лице и институцията на публично място или чрез средствата за масова информация;

- Швейцарският наказателен кодекс предвижда за клеветата наказание лишаване от свобода до 6 месеца или глоба. Наказанието за обида е лишаване от свобода до 3 месеца или глоба. Освен това, швейцарският закон подробно регламентира отговорността на пресата, в случай на извършено чрез нея нарушение;
- Съгласно Новия френски наказателен кодекс наказанието за обида, нанесена на представител на държавната власт, е лишаване от свобода до 6 месеца и глоба от 50 000 френски франка. Същото наказание се налага и за публично дискредитиране, включително чрез писмени материали, на акт на правораздавателен орган при условия, накърняващи авторитета или независимостта на самото правораздаване.

II. В искането на народните представители се сочи, че предвидения общ характер за престъпните състави по чл. 148, ал. 1, т. 3 и 4 и чл. 148, ал. 2 във вр. с ал. 1, т. 3 и 4 от Наказателния кодекс, е по същество дискриминационен механизъм за търсене на наказателна отговорност. Твърди се, че тези текстове са в противоречие с чл. 6, ал. 2 КРБ, които гарантира равенството на всички граждани пред закона, а също и с чл. 10 ЕКПЧ. Цитираните текстове от НК се отнасят до случаите на обида или клеветата, нанесена на или от длъжностни лица. Посочено е, че в тези случаи е дадена по-висока степен на защита на обидения или оклеветения. В искането е визирано решение на Европейския съд за правата на човека по делото "Лингенс срещу Австрия 190 от 1986 г." Действително това решение показва, че Комисията и Съдът по правата на човека често дават висока степен на защита на пресата по чл. 10 ЕКПЧ, защото според тях пресата има важна роля в демократичното общество, особено като насърчава политически и други обществени дебати. От друга страна обаче, делото "Барфод срещу Дания" показва, че Съдът може да даде по-малка степен на защита на пресата когато косвеното обсъждане засяга

“защитата на репутацията на другите и косвено, поддържането на авторитета на правосъдието”.

Във връзка с гореизложеното следва да се посочи, че на засилената защита, предвидена за длъжностни лица, е съответна и по-високата степен на отговорност за последните – едно непристойно поведение от страна на длъжностно лице е от естество да засегне и престижа на службата, в която то работи.

Предвид гореизложеното, смятам, че действащите разпоредби на чл. 146, ал. 1, чл. 147, ал. 1 и чл. 148 от Наказателния кодекс, не са в противоречие с Конституцията на Република България и с Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи.

МИНИСТЪР

ВАСИЛ ГОЦЕВ/